

Jord- och skogsbruksutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (RP 21/2017 rd): Ärendet har remitterats till jord- och skogsbruksutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Aku-Petteri Korhonen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Pekka Sandholm, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Sirpa Sarlio-Lähteenkorva, social- och hälsovårdsministeriet
- undervisningsråd Marjaana Manninen, Utbildningsstyrelsen
- överinspektör Jenni Anttila, Landsbygdsverket
- specialforskare Susanna Raulio, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- teknisk expert Jaana Weckman, Vanda stad
- inköpschef Sirpa Viinikari-Kauria, Vanda stad
- verksamhetsledare Jyrki Jalkanen, Handelsträdgårdsförbundet rf
- mjölkombudsman Leena Ala-Orvola, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- verksamhetsledare Riitta Brandt, Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry
- verksamhetsledare Marja-Riitta Kottila, Pro Luomu ry.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finlands Kommunförbund
- verkställande direktör Timo Taulavuori, Trädgårdsförbundet rf
- Maidonjalostajien ja meijeritukkukauppioiden liitto ry
- Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC rf.

Inget yttrande av

- justitieministeriet.

Betänkande JsUB 6/2017 rd

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslår regeringen att lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter ändras. Bestämmelserna om skolmjölksstöd ändras för att motsvara Europeiska unionens reviderade lagstiftning. Samtidigt får lagen bestämmelser om införande och genomförande av det stöd som grundar sig på Europeiska unionens lagstiftning och som beviljas för frukt och grönsaker avsedda att delas ut till elever. I fortsättningen ska systemen utgöra ett samordnat stöd till utdelning i skolan. Avsikten är att främja hälsosamma matvanor genom att stödja konsumtionen av dessa produkter i skolor och på daghem.

Propositionen hänför sig till statens tilläggsbudget för 2017. Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2017.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

EU har slagit ihop bestämmelserna om skolmjölksstödet och skolfruktsstödet i sin lagstiftning. I fortsättningen kommer de nationella strategier som är en förutsättning för att genomföra stödssystemen att basera sig på samma bestämmelser. Också bestämmelserna om finansiering av systemen har slagits ihop, likaså bestämmelserna om stödobjekt och stödbelopp. De viktigaste ändringarna för Finland avser utdelningen av produkter och dessutom de kompletterande åtgärder som måste genomföras. Enligt EU:s lagstiftning är syftet med åtgärderna att öka konsumtionen av de aktuella jordbruksprodukterna och att främja hälsosamma kostvanor. Ett annat syfte är att göra barn medvetna om jordbruk och jordbruksprodukter.

Bestämmelser om ändringarna finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/791 om ändring av förordningarna (EU) nr 1308/2013 och (EU) nr 1306/2013 vad gäller stödordningen för utdelning av frukt och grönsaker, bananer och mjölk vid utbildningsanstalter, nedan förordningen om utdelning vid utbildningsanstalter. Propositionen har som mål att säkerställa att den nationella lagstiftningen möjliggör att EU:s reviderade lagstiftning om systemet med utdelning i skolan genomförs i Finland och att också stöd till frukt i skolan kan beviljas i fortsättningen.

Av uppgifter till utskottet framgår det att finländarna konsumerar betydligt mindre frukt och grönt än vad som är önskvärt ur hälsosynpunkt. Därför har det ansetts att också Finland bör införa EU:s så kallade skolfruktsprogram. Det är mycket positivt, anser utskottet, att det nu införs ett stöd till utdelning i skolorna som inte bara innefattar skolmjölk, utan också grönsaker, frukt och bär. Enligt 33 § i lagförslaget ska produkterna stämma överens med näringsrekommendationerna.

När det gäller ekologiska produkter påpekar utskottet att de kriterier för valet av produkter som hör till medlemsstaternas prövningsrätt och anges i artikel 23.11 i förordning (EU) nr 1308/2013 om upprättande av en marknadsordning för jordbruksprodukter också omfattar ekologiska produkter. På nationell nivå måste dessutom statsrådets principbeslut om främjande av hållbara miljö- och energilösningar (cleantech-lösningar) vid offentlig upphandling beaktas. I beslutet rekommenderar statsrådet att andelen ekologisk mat ska uppgå till 20 procent senast 2020. Vidare ska statens upphandlande enheter ha bland annat följande mål för offentlig upphandling: Köken och matservicen ska använda livsmedel som uppfyller näringsrekommendationerna och är eko-

Betänkande JsUB 6/2017 rd

logiskt odlade, som till stor del består av grönsaker, bär och frukt eller är aktuella för säsongen. Fram till 2020 ska 20 procent av maten i offentliga kök vara tillredd av ekologiskt odlade produkter. Vidare rekommenderar statsrådet att också andra upphandlande enheter följer samma principer. Enligt propositionen är det en logisk följd att också uppmuntra till större användning av ekoprodukter inom ramen för utdelningen i skolorna.

Enligt motiveringen till förordningen om utdelning vid utbildningsanstalter bör det dessutom göras insatser för att säkerställa utdelningen av lokala och regionala produkter. Utskottet framhåller därför att utdelningen i våra skolor bör gå in för att backa upp lokalt producerade varor.

Vidare påpekar utskottet att tanken är att skolmjölkssystemet ska ändras så lite som möjligt. Också i fortsättningen ska skolmjölksstödet inom ramen för det tillgängliga anslaget kunna ges ut till alla barn inom barnomsorgen och alla elever vid läroanstalter på första och andra stadiet. Antalet stödberättigande produkter måste begränsas och stödet koncentreras till flytande produkter eftersom anslaget är begränsat och stödnivån är högre för ekologiska produkter. Enligt utskottet är det dock viktigt att andra än flytande mjölkprodukter som ingår i programmet kan erbjudas i lika stor omfattning som i dag.

Det faktum att systemet gynnar ekologiskt producerad mat har en positiv effekt på hela den ekologiska kedjan eftersom volymerna ökar. Prisskillnaden jämfört med konventionellt producerade produkter är dock oftast stor. Följaktligen väljer många av dem som köper in till skolorna konventionellt producerade alternativ. Prisskillnaden kunde kompenseras med en högre stödnivå. Också en mindre ökning av efterfrågan kan motivera producenter av frukt och grönt att övergå till ekologisk odling. Eftersom bestämmelser om stödnivåerna ska utfärdas genom förordning av statsrådet kan närmare produktspecifika konsekvenser bedömas först när förordningen utfärdas.

Ekologiskt odlad mat bör gynnas av miljöskäl, erfar utskottet. Samtidigt har det kommit fram att ekologiskt odlade produkter inte behöver gynnas med hänvisning till hälsoskäl. I ett flertal studier har näringsinnehållet jämförts med konventionellt producerad mat och inga större skillnader har påvisats. Stödet till ekologiskt odlade produkter är betydligt högre än för andra produkter. Det kan enligt utskottet resultera i att de begränsade resurserna används till produktionsmetoder och inte till att ge barnen bättre matvanor, vilket är det ursprungliga målet. Det kan hända att det finns mindre produkter att dela ut om det begränsade stödet alltför explicit riktas in på ekologiskt odlade produkter. Följaktligen anser utskottet att man, om möjligt, bör undvika att stödet behandlar produkter ojämnt beroende på produktionsmetoden. Den som sköter anskaffningar bör så långt som möjligt kunna välja mellan flera alternativ med särskild hänsyn till att anslagen är knappt tilltagna.

Det är viktigt att motivera barn att också utanför skolan äta frukt, bär och grönsaker allsidigt och i överensstämmelse med näringsrekommendationerna. Här vill utskottet dock påpeka att en betydande del av utbudet på frukt och grönt som är ekologiskt odlade är importvaror. Redan nu kommer vi finländare på andra plats i världen i konsumtionen av bland annat söta bananer. Så där behövs det ingen ökning. Också konsumtionen av citrusfrukter ligger på god nivå. Utskottet understryker därför att stödinsatserna bör gälla frukt, bär och grönsaker av hög kvalitet och odlade i Finland för att näringsgrenen och vår ekonomi ska dra största möjliga nytta. Vidare bör upphand-

Betänkande JsUB 6/2017 rd

lingen av frukt och grönt ta fasta på säsongsbundenhet, lokal produktion och korta transportsträckor.

I propositionen motiveras de kompletterande åtgärderna med att de är ett viktigt verktyg för att göra barnen mer medvetna om jordbruket och det breda utbudet av jordbruksprodukter, särskilt produkter som produceras i den region där barnen bor. Utskottet vill lyfta fram målen med de kompletterande åtgärderna, bland annat att ge barn bättre matvanor och mer matundervisning och att öka deras kunskaper om jordbruksproduktion och närproducerad mat, där finländska produkter i sig representerar miljövänlig och etisk produktion.

Avslutningsvis anser utskottet det vara nödvändigt att utdelningen av produkter både administrativt sett och i det praktiska utförandet är ett så enkelt och tydligt system som möjligt. Överlag bör onödiga bestämmelser och restriktioner undvikas.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Jord- och skogsbruksutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 21/2017 rd utan ändringar.

Helsingfors 11.5.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anne Kalmari cent
vice ordförande Reijo Hongisto saf
medlem Markku Eestilä saml
medlem Pertti Hakanen cent
medlem Teuvo Hakkarainen saf
medlem Lasse Hautala cent
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Susanna Koski saml
medlem Kari Kulmala saf
medlem Jari Myllykoski vänst
medlem Tytti Tuppurainen sd
medlem Harry Wallin sd
medlem Peter Östman kd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.